

Bretska valið eisini týdning fyri okkum

Oddagrein

BRETland - næsta grannatjóð okkara - fer hósdagin undir eitt sera spennandi og helst eisini søguligt val. Eftir at hava havt eina konservatíva stjórn í skjótt 20 ár tykist nógv benda á, at landið fer at fáa eina arbeiðarstjórn undir leiðslu av Tony Blair.

EIN kann so spyrja, hvat hetta hevur við okkum at gera? Bara tað, at Føroyar og Bretland eru næstu grannar átti at gjørt, at vit føroyingar eisini høvdu áhuga fyri bretska valinum. Bæði londini hava gjøgnum mong mong ár havt tætt samband á fleiri økjum. Her hugsa vit ikki minst um tann fisk, sum føroyskir fiskimenn og solufólk hava selt víðari til Bretlands.

NÚ í mong ár hava vit so eisini havt fast samband við Skotland sjóvegis, og hevur hetta havt stóran týdning fyri samvinnuna millum londini.

HVUSSU verður við samvinnuni og samskiptinum við henda stóra granna okkara eftir valið og fer nokur broyting at verða í víðurskiptinum millum londini eftir eitt val, har Labour tekur við eftir teir Konservatívu kundi verið spurt!

VIT hava á hesum stað áður vist á vónina um at fáa enn betri víðurskipti við Bretland eftir valið. Vit hava m.a. nevnt marknatrætuna. Men tað eru helst teir her á landi, sum við fortíðini í huga, ið halda, at verður nokur broyting í við eina Labourstjórn, so verður hon til tað verða. Hon fer í hvussu er ikki at ganga okkum.

SJÁLVAÐI er tað rætt eisini at hyggja í bakspeglid og hava fortíðar hendingar í huga. Men tað er skeivt - út frá tí, sum ein Labourstjórn stóð fyri skjótt 20-30 árum síðani - at døma hana fyri í allari framtíð. Vit hava jú hoyrt og sæð, hvussu tann ungi Blair hevur fingið eina nýggja dimensión inn í arbeiðaraflokkinn og hon er „New Labour“ t.v.s. tað nýggja Labour. Ein má nú kunna hava vónir um, at hetta nýggja eisini røkkur út um landoddarnar t.v.s. at stóðan hjá eini komandi arbeiðarstjórn mótvegis eitt nú grannanum á Atlantsmótinum, Føroyum, verður óðrvís og betri. Vit hugsa her ikki minst um marknatrætuna millum londini men skulu venda aftur til hana í vikuni.

TAÐ er sjálvað ómetaliga spell, at ferðasambandið við Skotland er dottið niðurfyri. Sjálvað er tað gott, at farmaskipini framvegis eru har, tí tey skulu tryggja, at føroyskur útflutningur hevur atgongd til henda stóra marknaðin. Men ikki skerst burtur, at tað er samferðslan millum londini bæði - tann nógv umrøddi „motorvegurin“ - er vorðin veingjaskerdur í og við, at tað ikki longur ber til hjá vanligum fólki, handelsfólki, vinnulivsfólki, mentanarfólki osfr. at ferðast millum londini. NÚ hevur hetta kanska ikki júst so nógv við valið í Bretlandi at gera, men tess betri sambandið er millum londini, tess betri gróðarbotnur er fyri oktari samvinnu. Og vilja vit hava góð víðurskipti við eitt komandi Labourstýrt Bretland, so er júst ferðamannasiglingin ein av brýrnum.

VIT teljast annars millum teirra, sum fegin siggja eina stjórnarbroyting í Bretlandi. Og vit halda tað vera rætt, at arbeiðaraflokkinn kemur til valdið. Tað er so bara at vóna, at flokkurin við sínum nýggja „image“ - New Labour - eisini fer at broyta stöðutakan mótvegis grannalöndunum í Norðurlatlantshavi. Lærið av toskastriðum á sinni og latið okkum sleppa undan einum undirgrundarstriði, sum eftir øllum á dómi kann gerast ella enn rættari er við at gerast ein forðan fyri oktari samvinnu millum hesi bæði næstu grannalöndini. Tak t.d. kalligu víðurskiptini millum londini í kjálavörinum á undirgrundartrætuni, har lögmaður ikki ynskir at taka av innbjóðing at vitja í Bretlandi men fegin fer at vitja hini grannalöndini, eitt nú Noreg.

Sosialurin

Vilhelm Johannesen, lótingsmaður:

Javnaðarflokkurin eigur tey sosialu framstiginu

Øll tey sosialu framstiginu, sum eru vorðin til veruleika, líka síðani ta stóru sosialu kollveltingina í 1959, hevur javnaðarflokkurin tikið stig til. Hinir flokkarnir hava fyrst andøvt í móti og síðani givið eftir!

Fram til 1959 livdu gomul, sjúk, einkjur, fadírleys og onnur treingjandi í Føroyum undir sera trongum korr. Vit, ið eru komin nakað til árin minnst, at eitt ella annað var, sum tey kallaðu ellisrenta. Og so vilt eg minnst var bert talan um nakrar fáar krónur annan ella tríða hvønn mánaða.

Umleið 1930 byrjaði javnaðarflokkurin at leggja uppskot fram á ting um fólkæftirløn. Árum árið varð hetta uppskot felt av samvandsflokkinum og sjálvstýrisflokkinum. Seinni fingur teir báðir gomlu afturhaldsflokkarnir dygga hjalp frá nýstovnaða fólkaflakkinum. Tá tað sni seg um at fella uppskoti hjá javnaðarflokkinum um sosialar ábøtur. Tá drógu teir eina og somu línú.

Ikki fyrr enn javnaðarflokkurin vann stórsigur á valinum í 1958 kom vendi. Tá vikaði mótstøða. Hinir flokkarnir boýdu seg og tóku undir við javnaðarflokkinum. Teir høvdu onki annað val. Úrslitið varð, at vit fingur lógirnar um fólkaavlamis- og einkjupensjón og lógirnar um almenna forðing og barnaforsorg. Fyri gomul, sjúk, einkjur, fadírleys og onnur treingjandi í Føroyum var hetta onki minni enn ein sonn kollvelting. Seinni tók javnaðarflokkurin ferð eftir ferð stig til samráðingar í felags sosialu nevndini (donsk/føroysk nevnd) við tí úrsliti at upp-

hæddirnar vorðu dagfórdar. Tað var meðan Javnaðarflokkurin hevði ábyrgdina av almennamálum í landsstýrinum, at vit fingur tað væl umtóktu heimahjálparaskipanina við tí fyrri eyga, at letta um og gera tað møgulegt hjá gomlum og sjúkum at verða heima sum longest. Tað var eisini ta, at skjótt av álvara varð settur á at byggja ellisrøktar- og umlættingarheim kring landið. Javnaðarflokkurin átti eisini landsstýrsmannin í almennamálum tá vit á fyrsta sinni fingur seligan brennistudning til pensjonistar. Seinni broytti hesin studningur navn til brenni- og samskiptistudningur. Í dag er hann kominn fyrri at verða og eitur nú lóg um serlig viðbót til pensjonistar.

Í andstöðu hevur javnaðarflokkurin heldur ikki ligið á latu síðani. Tað var javnaðarflokkurin í andstöðu, sum fyrst í áttatiárunum kom við lógargruppaskoti um, at tað almenna skuldi veita samsýning fyrri at ansa eldri og óhjálpmum heima. Hetta var okkara eigna hugskot, og sostatt ein serføroysk lóg, sum á ongan hátt varð skorin eftir útlendskum leisti, men laga eftir tøvrunum og umstøðunum hjá teimum eldri í Føroyum. Tað sam er at siga um serligu føroysku lógina um iskoytisveiting til einkjur. Hendan varð framlegd og samtykt meðan javnaðarflokkurin

hevdði ábyrgdina av almennamálum í landsstýrinum.

Tað sama er at siga um lógina um hjálvingarstuðulslán til pensjonistar. Eisini her var tað javnaðarflokkurin, ið gekk á odda og tók stig til eina serføroyska loysn, sum er evnað til eftir tøvrunum hjá teimum eldri í Føroyum. Flokkurin áðannaði, at fólk, ið ikki hava aðra inntøku enn fólkaapensjón, ongan møguleika hava fyrri at umvæla hús ella at gera stórra ábøtur í húsinu. Tí legði flokkurin fram uppskotið um hjálvingarstuðulslán til pensjonistar. Hetta er rentu- og avdráttarfrítt lán, sum kann verða nýtt til hjálving av húsum, herundir útskipting av vindeygum, tekju o.s.fr. Hóast javnaðarflokkurin sat í andstöðu, tá uppskotið varð framlagt, gekk hetta undirtøku á tingi og varð samtykt.

Sprýja vit nú, hvat hinir flokkarnir hava gjørt á sosiala økinum, so finna vit onki dómi um, at nakar av

teimum hevur gingið á odda og tikið stig til nakra sosiala broyting yvirhøvur. Hvørki í samgongu ella í andstöðu eru teir komnir við nokrum nýskapandi á hesum øki. Í samgongu hava teir bert megna at umsitid tær sosialu lógirnar, og ymskar sosialar skipanir, sum javnaðarflokkurin legði til brots fyrri og fekk framar.

Seinastu árin hevur javnaðarflokkurin lagt til brots fyrri at fáa eina samhaldsfasta eftirlønarskipan fyrri øll. Fyrsta stigidi er tikið. Hetta umrøddi eg í blaðgrein seinasta týsdag. Málið varð eisini umrøtt í blaðnum leygdagdin. Men fleiri stig eru eftir at taka, áðrenn vit røkka endaliga málinum, sum er: góð og trygg ellisár fyrri allar føroyingar.

Eisini her verður tað javnaðarflokkurin sum kemur at ganga á odda. Her eru vit til reiðar at gera tað sama, sum vit gjørd, tá tað galt hini sosialu framstiginu - vit eru til reiðar at taka hinar flokkarnar uppá sleip - at geva teimum eitt politiskt sleip. Kósina kenna vi og endan til sleipið hava vit. Men treytin fyrri, at sleipin kann byrja er tann, at føroyingar sláa manngarð um javnaðarflokkinn.

Tá hetta er gjørt kemur gongd á. Ongin ivi um tað - søgan endurtur seg. Tað er gamalt.

Tann 26. apríl 1997
Vilhelm Johannesen

Skorsteinssóparin
Sola og uppseting
av
REINSILÚKUM ROYKHETTUM
Tlf. 22456 - 86458

BILLUTIR
Útvegast til
FLEST ALLAR BILAR
Fa. BILLUTIR
Tlf. 21605 Fax. 21668

Gasskomfýrar á goymslu
Nýhød

Føroya Gasssøla
Akranesgøta 2 - Torshavn
(v/ Velbastaðvegin) - Tlf. 15544

GÓDIR BRÚKTIR BILAR
Isuzu NKR lastbilur v/ krana
Litla koyrikort, krevur ábøtur,
árg. 87, bláur, 2 hurðar,
119.000 km
28.000
P/f MEINHARDT ARGE Á Hælsi - Box 3171
110 Torshavn
Tlf. 16161

Pösar, bustir og slangur til flest allar dustsugvarar
DULAMENN
Dr. Jakobsgøta 19, 100 Torshavn, Tlf. 14444